

Jahresberichten des k. k. Staats-Obergymnasiums erschienenen wissenschaftlichen Abhandlungen«. — Potem: »Letno izvestje c. kr. obrtnih strokovnih šol za obdelovanje lesa in za umetno vezenje in šivanje čipek v Ljubljani o šolskem letu 1894/95. Na svetlo dal c. kr. direktor Ivan Šubic. V Ljubljani 1895. Natisnila Ig. pl. Kleinmayer & Fed. Bamberg«. Str. 24. Na predzadnji strani platnic so še naznanila o pričetku šolskega leta 1895/96«. —

O navadi ali bolj razvadi naših dvojezičnih srednješolskih zavodov, izdajati izključno nemška izvestja, kakor da bi bila le-ta notranje-uradna stvar, ne pa v prvi vrsti zlasti občinstvu namenjena — o tej razvadi, sicer že iz prvine »per vim inertiae« ukoreninjeni, toda v zakonu nikakor ne utemeljeni, je naposled tudi »Slov. Narod« izpregovoril nekaj umestnih besed, rekoč, da bode treba pristojnim činiteljem z vso odločnostjo vzeti to stvar v roke. Mi popolnoma pritegnemo tej zahtevi, samo teh mislij smo, da bi se bilo to moralo že davno zgoditi.

O »Materinem blagoslovu« smo bili zadnjič čisto na kratko sporočili, da je izšel v »Slov. knjižnici« v drugem natisku. To poročilo pa ni točno. Opozorjeni od kompetentne strani, smo se uverili, da je igra v prvem in drugem dejanju nekoliko, v tretjem dejanju pa skoro popolnoma predelana v to svrhu, da bi ustrezala zahtevam dramatične tehnike in umetnosti. V prvem dejanju predelane igre je sedaj zasnutek (ekspozicija) taka, da čitatelj brzo razvidi, o čem se bode igra vršila, in da se seznanj z vsemi nje osobami. Vsaki sledeči prizor je po prejšnjem lepo pripravljen in motiviran, tako da se čitatelju zdi, da bi se dejanje niti drugače ne moglo razviti, nego se; poleg tega pa je vendar dejanje toliko zamotano, da nam vztraja pozornost do zadnjega prizora, v katerem se naposled zapletek razvozla. Vrlo je uspela tudi karakteristika oseb, o katerih se sme reči, da imajo res meso in kri. Sploh je vsa snov zajeta iz narodnega življenja in izvedena v narodnem, moralnem duhu, in sedaj, ko se je vprašanje o predelski železnici vnovič sprožilo, je zadobila na novo aktuvalno vrednost.

Tudi kar se jezika in stihotvorja dostaje, je igra vzorna. Šesterostopni jambi (aleksandrinci) se jako gladko čitajo ter se vsebini izvrstno prilagajo. — Vzpričo vseh teh vrlin priporočamo »Materin blagoslov« ne samo najtopleje domačim odrom, katerih repertoar se z njim za stalno okoristi, ampak opozarjamo nanj zlasti tudi učitelje slovenščine na srednješolskih zavodih, ki so tolikanj v zadregi za dobre narodne igre. Torej tudi bodoče čitanke »Materinega blagoslova« ne bodo smele prezreti.

Slovensko-nemškega slovarja Wolfovega se je izdal, kakor smo povzeli iz družih časopisov — nam še ni došel — 22. snopič, obsezajoč slovarsko gradivo od besede »valjan« do besede »zapletenost«. — Dopolnilo se nam je tudi še nekaj družih novih knjig (»Navod o osnovanji in poslovanji slovenskih posojilnic«, »Krištofa Šmida sto majhnih pripovedek za mladino« v 2. natisku, »Robinzon« in »Umno čebelarstvo«), toda prepozno, da bi jih mogli oceniti v tej številki.

Krempljeva slavnost ob odkritju njegovega spomenika pri Mali Nedelji se je vršila dne 11. vel. srpana ob ogromni udeležbi domačega ljudstva, ki je privrelo od vseh strani. V podrobnosti tega slavlja, o katerem so tako že vsi slovenski časniki manj ali bolj obširno poročali, se ne moremo spuščati. Tukaj samo poudarjamo velik pomen takih svečanostij; ne le da s tem izkažemo svojim slavnim prednjikom dolžno hvaležnost, ki je le-tem itak jedino, dasi zakasnelo plačilo za njih narodno delovanje in trudoljubje; take slovesnosti, četudi so prirejene v spomin pokojnih narodnjakov »minorum gentium« in so zategadelj bolj lokalnega značaja, so izvrstno dramilo naših rojakov tistega kraja, v katerem se svečanost vrši. Tako manj pokojnih narodnjakov še davno po smrti delu-

jejo na blaginjo narodu, katerega so v življenju tolikanj ljubili. Najprikladnejše izrazilo teh nazorov je ustvaril A. Aškerc z lepo prigodnico, katero je objavil »Slov. Narod« v številki z dne 10. vel. srpana t. l.

Tistim čitateljem pa, ki Kremplja poznajo samo iz Prešernovega sršena :

»Krémpelju.

Nisi je v glávo dobil, si dobil le slovénšino v krémplje;

Dúh preonémčeni sláb, vóljni so krémpłji bíli«.

drugače pa nič ne vedo o Krempljevem plodonosnem delovanju, tistim čitateljem naj povemo da se mi popolnoma strinjamo s Sketovo opazko o tej zabavljici (gl. le-tega »Slovstveno čitanko« na str. 400.), da »v tem sršenu zabavlja Preširen pač neopravičeno štajerskemu pisatelju Antonu Kremplju, kateri gotovo ni bolj nemčeval v svojih spisih, kakor drugi vrstniki njegovi. Bilo je pač nemško ime »Krempelj« prav pripravno in vablivo za kako puščico.«

Vodnikova kočá ob vzhodu slovenskega velikana na Velem polju se je blagoslovila in otvorila po določenem načrtu ob mnogobrojni udeležbi dne 19. vel. srpana t. l. Naš list se seveda ne more spuščati v podroben popis te svečanosti, dasi nas to jako mika, ker smo bili sami prisotni. Toda ne moremo si kaj, da ne bi očitno priznali, da smo se prav ob tej priliki živo uverili o velikem pomenu našega »Planinskega društva«. Kajti njega prevažni nalog je, našim pokrajinam, ki so in hočejo ostati slovenske, ohraniti in, žalibog, semtertja šele zopet priboriti slovensko lice. Kakor mnogo blago roma pod tujo marko, tako se tudi skuša po tujih, nam neprijaznih planinskih društvih potvoriti pristni značaj naših pokrajin, in semtertja se je to že tudi posrečilo. — Marljivo radovljiško podružnico pa prav toplo zahvaljujemo na novem dokazu njene neumornosti, a zajedno jo pozivljemo, naj vztraja navzlic vsem zaprekam; saj dela jo čaka še mnogo, ker so nas uprav v njenem okraju že mnogo prihitela taka planinska društva, katerim je slovensko avtohtonsko stanovništvo — »Luft«.

Srbi i Hrvati. Napisao dr. Milóvan Gj. Milovanović (Iz »Dela«). Beograd, Parna radikalna štamparija 1895. Cena 50 para dinarskih (= pol franka). (V cirilici). — V tej razpravi dokazuje pisatelj, da so Hrvatje takrat, ko jim je pretila narodna smrt od strani Madžarjev, vzeli inicijativo, da se spoje s Srbi, pa da so se otrsli svojih južno-slovanskih idejalov, in zapeljani po tuji politiki in katoliški propagandi začeli davati obeležje hrvaško-srbskim deželam, katere spadajo v območje avstro-ogerske oblasti; Hrvatje da stoje v službi avstro-ogerske okupacije in katoličanstva, ker vežejo svoje tesnosrčne hrvaške težnje na tuje načrte in tuje uspehe na slovanskem jugu. — Pisatelj zahteva, da bi Hrvatje svoje aspiracije podredili skupnim hrvaško-srbskim težnjam, t. j. srbskim, ker po njegovem mnenju ima samo srbski narod sile v sebi, da bi mogel zjediniti srbsko-hrvaški narod. Razdor hrvaško-srbski je v prvi vrsti politične naravi; poleg nje igrajo postransko ulogo tudi vera, zgodovinski razvitek, spomini, običaji i. t. d. Hrvatje niso popustili misli o narodni zajednici s Srbi. Hrvatje ostanejo na veke v krilu narodnosti srbske; ali v tej narodnosti hočejo jednemu delu nadeti hrvaško ime in ga podložiti vplivu in oblasti Zagreba. — To delo je zajedno zločinsko in samomorsko. — Pisatelj pa priznava, da so tudi Srbi v mnogočem krivi temu razdoru. —

Razvidno je, da bi bilo celokupnosti srbsko-hrvaški v največjo korist, ako bi se jeden ali drugi del, t. j. ali Hrvatje ali Srbi odrekli hrvaštva, odnosno srbstva. To zahteva tudi pisatelj, rabeč besede bana Jelačića: »Mi smo svi jedan narod, ostavimo i Srblje i Hrvate!« Dobro! Toda ako napustite Srbe in Hrvaté, kako naj se zove skupni narod? Kdo naj vodi politiko celokupnega naroda? Pisatelj seveda pripisuje to pravico Srbom, a Hrvatje se ne udado in se ne mogo udati, da bi se njih ime ponižalo na isti nivo,